

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa 2020

PÄÄLÖYDÖKSET

- Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ja varhaisen puuttumisen yhteisiä kirjattuja käytäntöjä ja toimintamalleja on laadittu laajasti.
- Opiskeluhuollon lääkäri- ja psykologipalveluja on tarjolla aiempaa heikommin.
- Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologiresurssit ovat kasvaneet.
- Opiskelijat osallistuvat toimipisteissä monien toimintojen suunnitteluun ja kehittämiseen, mutta heidän osallistumisessaan on eroja toimipisteiden välillä. Osallistuminen on myös vähentynyt.
- Opiskeluhoitoryhmät kokoontuvat toimipisteissä hyvin vaihtelevasti.
- Yksittäisen opiskelijan asioita käsitellään edelleen opiskeluhoitoryhmissä lain vastaisesti.
- Opiskeluhoitopalvelujen saataavuudessa esiintyi kevään ja kesän 2020 aikana yllättäviä puutteita.

Oppilaitos on tärkeä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaympäristö. Tässä raportissa tarkastellaan ammatillisessa peruskoulutuksessa toteutettavaa hyvinvoinnin ja terveyden sekä yhteisöllisen toimintakulttuurin edistämistä ammatillisten perustutkintojen perusteiden (2015), oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) sekä terveydenhuoltolain (1326/2010) näkökulmista. Syksyllä 2020 kerätyt tiedot toimitti 336 (96 %) ammatillisesta perustutkintokoulutusta järjestävän oppilaitoksen toimipistettä/yksikköä. Niistä käytetään tässä raportissa termiä ”toimipiste”. Ennen vuotta 2016 tiedot kerättiin oppilaitostasolta.

Tiedot kerätään terveydenedistämisen aktiivisuuden (TEA) viitekehyksen (sitoutuminen, johtaminen, seuranta ja tarveanalyysi, voimavarat, yhteiset käytännöt, osallisuus, muut ydintoiminnat) mukaisesti (Ståhl & Rimpelä 2010). Tulokset ovat tarkasteltavissa avoimesti ja maksuttomassa TEAvisari-verkkopalvelussa (www.teavisari.fi) oppilaitos- ja koulutuksenjärjestäjäkohtaisesti ja lisäksi toimipistekohtaisesti tietojensa julkaisemiseen luvan antaneiden toimipisteiden osalta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Opetushallitus ovat vuodesta 2008 keränneet tietoa ammatillisissa oppilaitoksissa tehtävästä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä. Tässä katsauksessa raportoidaan vuoden 2020 tilannetta, jolloin toimipisteiden toiminta oli poikkeuksellista koronaepidemiasta johtuen. Soveltuvien osien tietoja verrataan aikaisempiin tiedonkeruihin.

Tulokset

Opiskeluhoitoryhmien toiminnassa on vaihtelua

Oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmä vastaa opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista oppilaitoksessa. Toimipisteistä valtaosa (96 %) ilmoitti, että oppilaitoksessa toimii opiskeluhoitoryhmä. Toimipisteistä 81 prosentilla oli edustaja tässä ryhmässä.

Suurella osalla toimipisteistä (84 %) oli myös oma erillinen opiskeluhoitoryhmä, esimerkiksi hyvinvointiryhmä tai vastaava. Tästä ryhmästä käytetään jatkossa nimitystä ”toimipisteen opiskeluhoitoryhmä”.

Toimipisteistä 25 prosentissa opiskeluhoitoryhmä kokoontui kerran kuussa tai useammin. Kerran kahdessa kuukaudessa ryhmä kokoontui 47 prosentissa toimipisteistä ja vain kerran lukukaudessa 21 prosentissa toimipisteistä.

Yleisimmin toimipisteiden opiskeluhoitoryhmissä tarkasteltiin yksilökohtaisen opiskeluhoollon toimintaperiaatteita (87 %) ja opetusryhmiä yleisellä tasolla mm. työskentelyrauhaa, kaverisuhteita, kiusaamista ja sisäistä vuorovaikutusta (84 %) (kuvio 1). Opiskeluhoitoryhmistä 84 prosentissa käsiteltiin opiskelijoiden hyvinvointi- ja terveystilannetietoja, esimerkiksi Kouluterveyskyselyn tuloksia tai terveystarkastusten yhteenvedoja.

Toimipisteiden opiskeluhoitoryhmissä 31 prosentissa arvioitiin yksittäisen opiskelijan opiskeluhoollon tuen tai oppimisen sekä opiskelun tuen tarvetta ja järjestämistä (kuvio 1). Viimeksi mainittu toiminta on lainvastaista ja rikkoo mm. tietosuojasäännöksiä, mutta siitä huolimatta yksittäisen opiskelijan asioita käsiteltiin edelleen toimipisteiden opiskeluhoitoryhmässä. Tilanne on kuitenkin hieman kohentunut kahden vuoden takaisesta.

Kirsi Wiss

etunimi.sukunimi@thl.fi

Marke Hietanen-Peltola

etunimi.sukunimi@thl.fi

Inka Ruokolainen

etunimi.sukunimi@oph.fi

Susanna Hatakka

etunimi.sukunimi@thl.fi

Vesa Saaristo

etunimi.sukunimi@thl.fi

Näin tutkimus tehtiin:

Tiedonkeruu lähetettiin lokakuussa 2020 kaikkiin ammatillista perustutkintokoulutusta järjestävien oppilaitosten toimipisteisiin. Se osoitettiin toimipisteiden/yksiköiden (N=350) rehtoreille tai muille viranhaltijoille, jotka vastaavat oppilaitoksen toimipisteiden johtamisesta.

Lisäohjeeksi annettiin: ”Yhdeltä oppilaitokselta tulee niin monta vastausta kuin oppilaitoksella on toimipisteitä, joissa annetaan ammatilliseen perustutkintoon johtavaa koulutusta”.

Tiedot pyydettiin kokoamaan rehtorin/johtajan ja toimipisteen/yksikön opiskeluhoitoryhmän tms. yhteistyönä.

Tiedot saatiin tammikuun alkuun 2021 mennessä 336 (96 %) toimipisteestä. Näistä tietojensa julkaisemiseen toimipistekohtaisesti antoi luvan 226 toimipistettä.

Vastaava tiedonkeruu toteutettiin samanaikaisesti lukioille (THL Tilastoraportti 13/2021).

Tiedonkeruun materiaalit ja perustaulukot ovat nähtävissä verkkosivuilla (www.teaviisari.fi/lukio-ja-ammattillinen-koulutus). Perustaulukot on tarkoitettu käyttäjille, jotka tarvitsevat ja haluavat jalostaa tietoa edelleen omiin käyttötarkoituksiinsa.

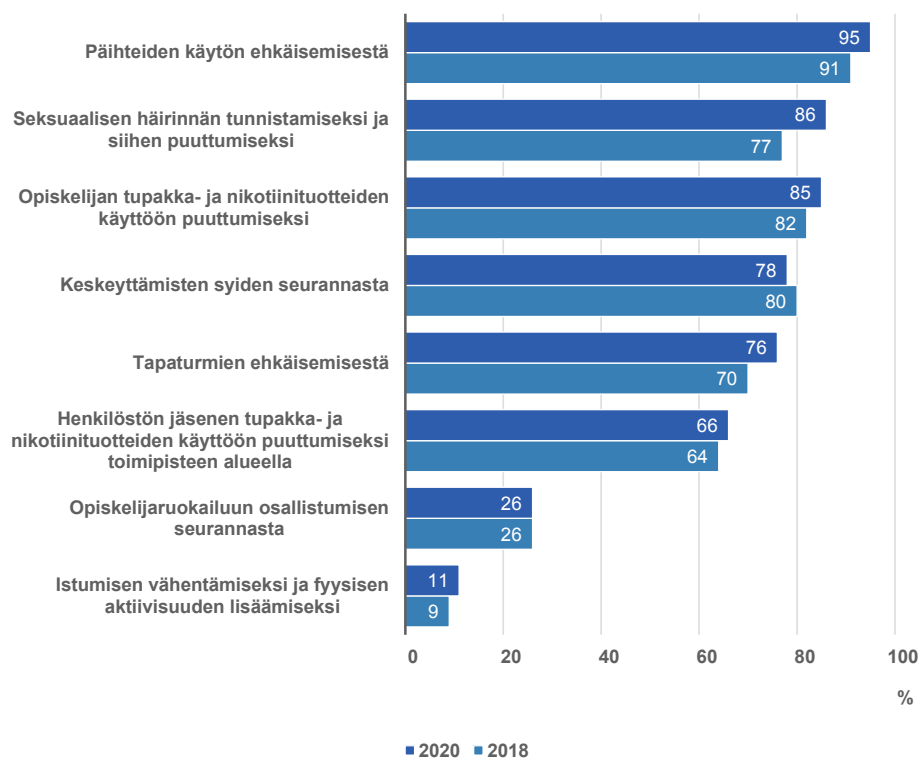
Kuvio 1. Opiskeluhoitotyön sisältöjen käsittely toimipisteen opiskeluhoitoryhmässä lukuvuosina 2015–2016 - 2019–2020, toimipisteiden prosenttiosuudet.

Opiskeluympäristön ja -yhteisön tarkastamisessa parannettavaa

Terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaan opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä yhteisön hyvinvointi tulee tarkastaa kolmen vuoden välein. Toimipisteistä 70 prosenttia ilmoitti, että tarkastus oli tehty lain edellyttämällä aikavälillä ja seitsemän prosenttia, että viimeisimmästä tarkastuksesta oli kulunut pidempi aika. Noin joka viidennessä (18 %) toimipisteessä ei tiedetty viimeisimmän tarkastuksen ajankohtaa. Viidessä prosentissa toimipisteistä tarkastusta ei ollut tehty lainkaan.

Yhteiset kirjatut käytännöt yleisiä

Yhteiset kirjatut käytännöt ja toimintamallit tukevat varhaista puuttumista ja toiminnan seuranta. Toimipisteissä oli laadittu useita yhteisiä kirjattuja käytäntöjä ja käytännöt olivat myös pääosin yleistyneet (kuviot 2). Yleisimmin oli laadittuna kirjattu yhteinen käytäntö päihteiden käytön ehkäisemisestä (95 %), seksuaalisen häirinnän tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta (86 %), opiskelijan tupakkatuotteiden käyttöön puuttumisesta (85 %) ja keskeyttämisten syiden seurannasta (78 %). Joka neljännessä (26 %) toimipisteessä oli laadittu kirjattu käytäntö opiskelijaruokailuun osallistumisen seurannasta ja joka kymmennessä (11 %) istumisen vähentämisestä ja fyysisen aktiivisuuden lisäämisestä. Yksinäisyyden vähentämisen yhteinen kirjattu käytäntö tai toimintamalli oli joka viidennessä (20 %) toimipisteessä.

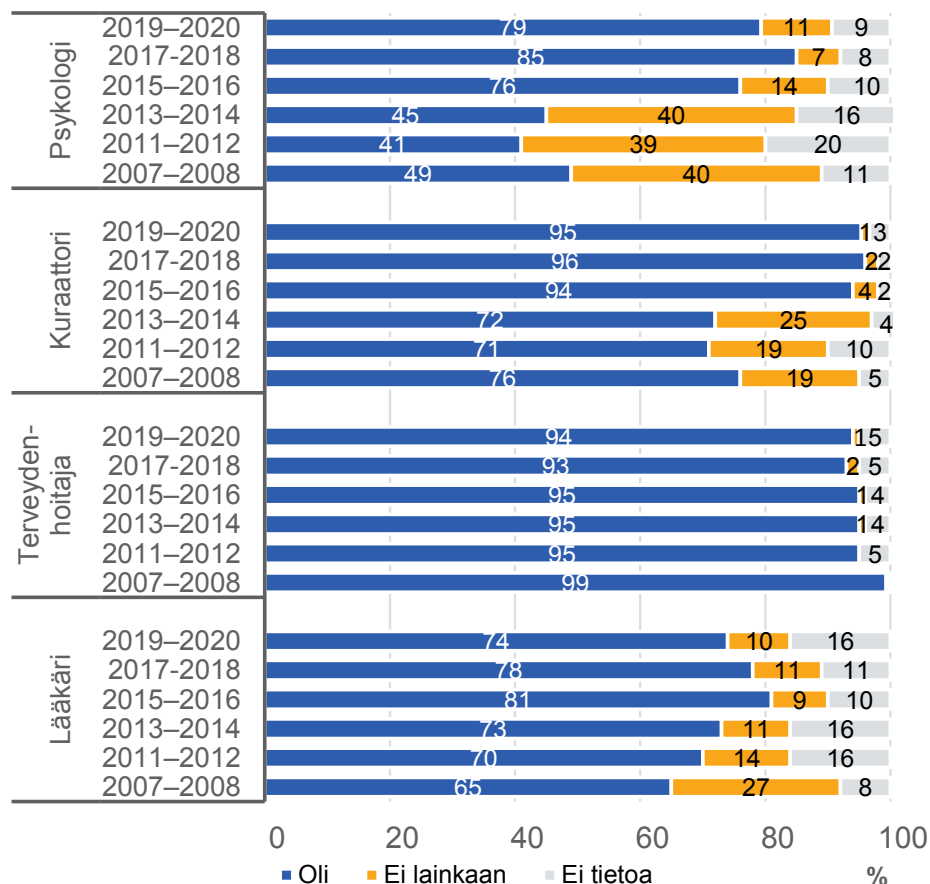

Kuvio 2. Toimipisteessä laadittuna yhteinen kirjattu käytäntö erilaisissa tilanteissa toimimisesta vuosina 2018 ja 2020, toimipisteiden prosenttiosuudet.

Suurella osalla (94 %) toimipisteistä oli kevään 2020 poikkeusolojen aikana käytössä yhteinen sovittu käytäntö yhteydenpidosta opiskelijoihin, jotka eivät osallistuneet etäopetukseen. Tämän käytännön mukaan yhteydenpito opiskelijoihin kuului yleisemmin vastuuhjaajalle/-opettajalle (99 %), opettajalle (90 %), erityisopettajalle (73 %) tai opinto-ohjaajalle (69 %). Yhteydenpito kuului kuraattorille 61 prosentissa ja ammattiohjaajalle 49 prosentissa toimipisteistä. Nuorisotyöntekijät, psykologit ja terveydenhoitajat (17–25 %) olivat harvemmin vastuussa yhteydenpidosta opiskelijoihin, jotka eivät osallistuneet etäopetukseen.

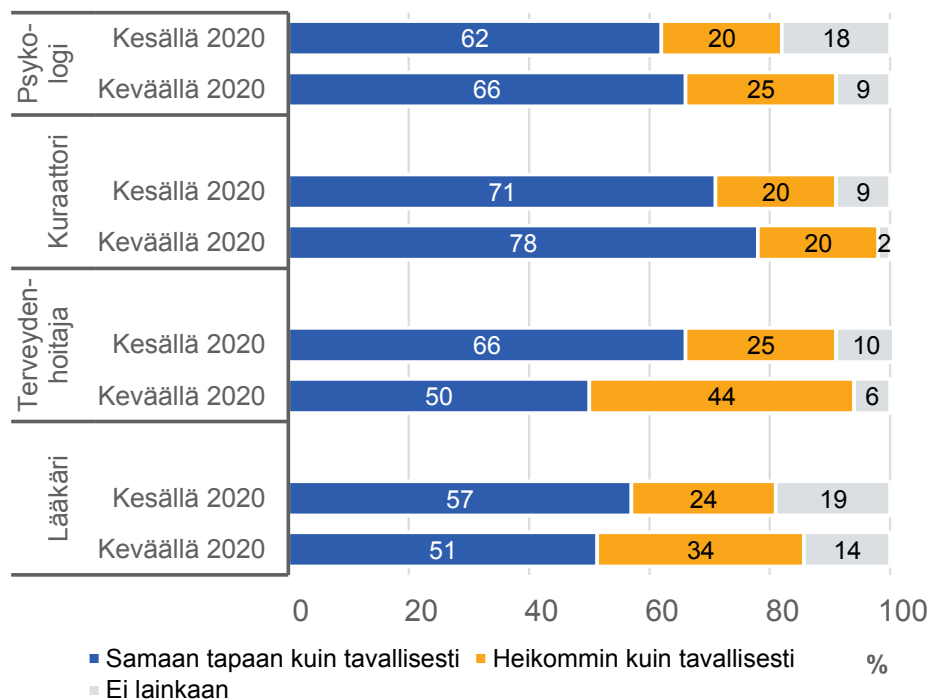
Lääkäri- ja psykologipalveluja heikommin saatavilla, kuraattori ja psykologiresurssit kuitenkin kasvaneet

Lukuvuonna 2019–2020 terveydenhoitajan palvelut olivat käytettävissä 94 prosentissa ja kuraattoripalvelut 95 prosentissa toimipisteistä (kuvio 3). Lääkärin palveluja oli 74 prosentissa ja psykologin 79 prosentissa toimipisteistä. Vaikka terveydenhoitajan ja kuraattorin palveluja oli käytettävissä suurella osalla toimipisteistä, niitä ei vielä ole ollut kaikissa. Lääkäri- ja psykologipalvelujen saatavuus oli huonontunut kahden vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna.

Kuvio 3. Käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut lukuvuosina 2007–2008 – 2019–2020, prosenttiosuudet. *Lukuvuosien 2015–2016 – 2019–2020 tiedot kerättiin toimipisteistä. Lukuvuosien 2007–2008 – 2013–2014 tiedot oppilaitostasolta.

Kevään 2020 etäopetuksen ja kesän 2020 aikana opiskeluhoitopalveluja oli opiskelijoiden saatavilla tavallista heikommin (kuvio 4). Kysymyksessä huomioitiin sekä lähi- että etäpalvelut. Vain 50 prosentissa toimipisteistä terveydenhoitajan palvelut olivat keväällä 2020 opiskelijoiden saatavilla samaan tapaan kuin tavallisesti. Lääkäripalvelut olivat opiskelijoiden saatavilla samaan tapaan kuin tavallisesti 51 prosentissa, psykologipalvelut 66 prosentissa ja kuraattoripalvelut 78 prosentissa toimipisteistä. Palvelujen saatavuudesta kesäaikana kysyttiin nyt ensimmäistä kertaa.

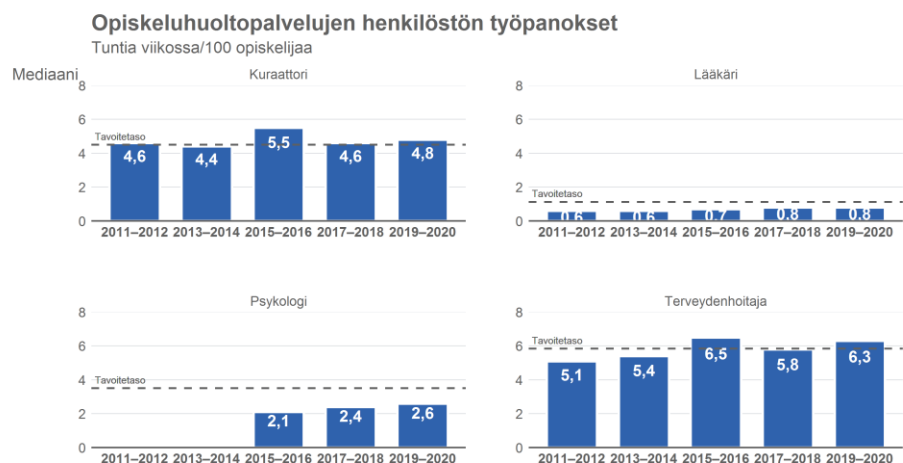
Kuvio 4. Opiskeluhoitopalvelujen saatavuus lähi- ja etäpalveluina keväällä ja kesällä 2020, toimipisteiden prosenttiosuudet.

Lukuvuonna 2019–2020 yhtä kokopäivätoimista terveydenhoitajaa kohti oli keskimäärin (mediaani) 556 opiskelijaa. Vastaava luku kokopäivätoimiselle lääkärille oli 4237, psykologille 1325 ja kuraattorille 736 opiskelijaa.

Lukuvuonna 2019–2020 voimassa olleiden opiskeluterveydenhuollon henkilöstömitoitussuosituksen mukaan kokopäiväistä terveydenhoitajaa kohti tulee olla enintään 600–800 ja kokopäiväistä lääkäriä kohti korkeintaan 2500–3000 opiskelijaa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006). Uudet mitoitussuosituksot opiskeluterveydenhuoltoon on julkaistu alkuvuonna 2021 (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021). Kuraattoreille ja psykologeille ei vastaavia valtakunnallisia suosituksia ole annettu, mutta hallituksen esityksessä oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi käytettiin psykologi- ja kuraattoripalvelujen talouslaskelmissa tavoitetasona korkeintaan 780 opiskelijaa kokopäivätoimista kuraattoria ja korkeintaan tuhatta opiskelijaa kokopäivätoimista psykologia kohden (HE 67/2013). Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee parhaillaan sitovaa suositusta psykologi- ja kuraattoripalvelujen mitoitukseksi.

Edellä kuvatut suositukset on muutettu oppilaitoksiin paremmin soveltuviksi vuosiviikkotunneiksi (Wiss & Rimpelä 2010). Tällöin opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajasuositus vastaa keskimäärin 4,5–6,0 työtuntia ja lääkärisuositus 1,2–1,4 työtuntia viikossa / 100 opiskelijaa. Kuraattorille edellä mainittuna tavoitetasona käytetään 4,6 ja psykologille 3,6 tuntia viikossa sataan oppilaaseen suhteutettuna.

Tulosten mukaan terveydenhoitajaresurssia oli toimipisteissä keskimäärin saatavilla 6,3 tuntia ja lääkärin 0,8 tuntia viikossa sataa opiskelijaa kohden (kuviot 5). Kuraattoripalveluja oli 4,8 ja psykologipalveluja 2,7 tuntia viikossa sataan opiskelijään suhteutettuna. Ennen lukuvuotta 2015–2016 oppilaitosten ilmoittama psykologiresurssi oli niin pieni, että mediaani oli nolla.

Kuvio 5. Opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön työpanosten mediaanit (tuntia viikossa / 100 opiskelijaa) lukuvuosina 2011–2012 – 2019–2020. *Lukuvuosien 2015–2016 – 2019–2020 tiedot kerättiin toimipisteistä, lukuvuosien 2011–2012 ja 2013–2014 tiedot oppilaitostasolta.

Opiskelijoiden osallistuminen toimintojen suunnitteluun ja kehittämiseen on vähentynyt

Opiskelijat osallistuivat yhteisöllisyyttä lisäävien toimintatapojen suunnitteluun ja kehittämiseen suuressa osassa (90 %) toimipisteistä. Toiminnan arviointiin (83 %), ryhmyttämisen toimintatapojen suunnitteluun (78 %) ja opiskelijoiden hyvinvointia koskevien kysely- ja muiden yhteenvetotietojen käsittelyyn osallistuminen (71 %) oli myös yleistä (kuvio 6). Opiskelijoiden osallistuminen näyttäisi hieman vähentyneen kahden vuoden takaisesta.

Kuvio 6. Opiskelijoiden osallistuminen toimipisteen toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin lukuvuosina 2015–2016 - 2019–2020, toimipisteiden prosenttiosuudet.

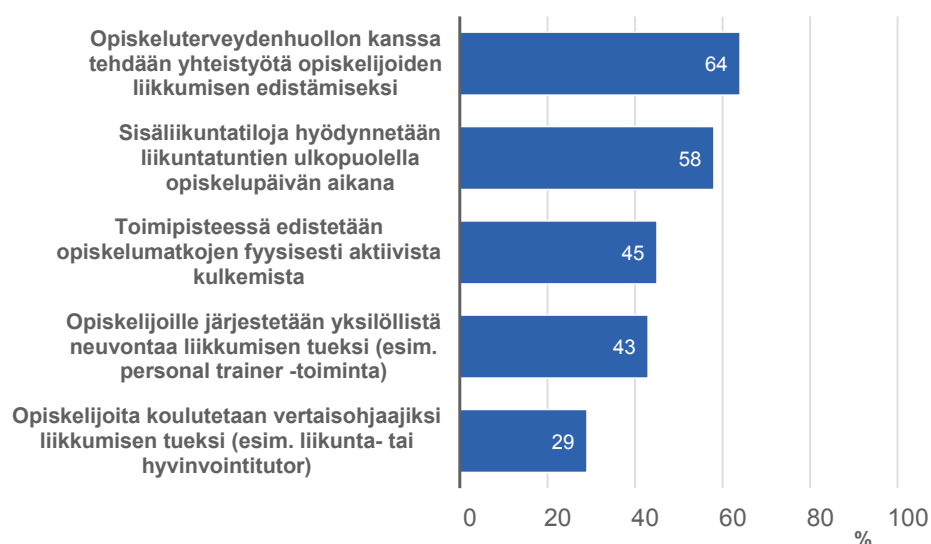
Opiskelu-ruokailun järjestämisessä on eroja

Opiskelu-ruokailusuositusta ”Hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä ruokailusta – ruokailusuositus ammatillisiin oppilaitoksiin ja lukioihin” noudatettiin 85 prosentissa toimipisteistä. Kaksi prosenttia toimipisteistä ilmoitti, ettei suositusta ollut noudatettu lainkaan ja 13 prosenttia, ettei sen noudattamisesta ollut tietoa.

Kevään 2020 etäopetuksen aikana opiskelu-ruokailun järjestämisessä oli vaihtelua toimipisteiden välillä. Toimipisteistä 43 prosenttia ilmoitti, että opiskelijoille oli jaettu ruokapaketteja ja joka kolmas (30 %), ettei ruokailua ollut lainkaan järjestetty. Ruokaraha annettiin opiskelijoille 36 prosentissa ja ruokailu mahdollistettiin turvallisuussäädökset noudatetaan 27 prosentissa toimipisteistä.

Opiskelupäivään liikuntaa lisääviä toimenpiteitä

Toimipisteistä 64 prosenttia ilmoitti, että opiskeluterveydenhuollon kanssa tehtiin yhteistyötä opiskelijoiden liikunnan edistämiseksi (kuviot 7). Sisäliikuntatiloja hyödynnettiin liikuntatuntien ulkopuolella opiskelupäivän aikana 58 prosentissa toimipisteissä ja 45 prosentissa edistettiin opiskelumatkojen fyysisesti aktiivista kulkemista.

Kuvio 7. Opiskelupäivän liikuntaa lisäävät toimenpiteet toimipisteissä vuonna 2020, toimipisteiden prosentiosuudet.

Yhteenveto

Ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa edistetään opiskelijoiden hyvinvointia, terveyttä ja yhteisöllistä toimintakulttuuria monin eri tavoin. Suuressa osassa toimipisteistä on laadittuna yhteiset kirjatut käytännöt mm. päihteiden käytön ehkäisemisestä ja tupakkatuotteiden käyttöön puuttumisesta. Myös seksuaalisen häirinnän tunnistamisen ja puuttumisen sekä keskeyttämisen syiden seurannan kirjatut yhteiset käytännöt olivat yleisiä. Kaiken kaikkiaan toimipisteissä oli käytössä monia kirjattuja yhteisiä käytäntöjä, joiden avulla on mahdollista seurata toimintaa ja tarvittaessa tarjota apua riittävän varhain.

Tulosten mukaan opiskelu-ruokailun lääkäri- ja psykologipalveluja on toimipisteissä tarjolla aikaisempia vuosia heikommin. Toisaalta kuraattori- ja psykologiresurssit ovat keskimäärin kasvaneet. Kaikkia tuloksia tarkasteltaessa tulee huomioida, että tiedonkeruu toteutettiin aikana, jolloin koronaepidemiasta johtuen toiminta toimipisteissä oli kaiken kaikkiaan poikkeuksellista. Poikkeusoloista johtuen opiskelu-ruokailupalvelujen saatavuutta selvitetään erikseen kevään ja kesän 2020 aikana. Aiemmin palvelujen saatavuudesta kesäaikana ei ole kysytty lainkaan. Toimipisteet ilmoittivat, että kevään ja kesän 2020 aikana palveluja oli heikommin saatavilla kuin tavallisesti vastaavana ajankohtana. Tämä on osin yllättäväkin tulos, sillä toisen asteen psykologien ja kuraattoreiden työpanoksen vähentämisestä ei ole ollut aiemmin tietoa. Kuitenkin myös perusasteella kokemus on sama (Hietanen-Peltola ym. 2020). Monin paikoin kuraattori- ja psykologipalvelut siirtyivät poik-

keusaikana pelkiksi etäpalveluiksi, joka on voinut osaltaan vaikuttaa kokemukseen palvelujen saatavuudesta. Terveydenhoitajien ja lääkäreiden työpanosta on siirretty ehkäisevästä terveydenhuollosta, myös opiskeluterveydenhuollosta, muihin tehtäviin poikkeusolojen aikana (Hakulinen ym. 2020, Rissanen ym. 2020). Tämä on vaikuttanut suoraan näiden palvelujen saatavuuteen.

Tulokset kertovat myös muista kehittämiskohteista. Opiskelijat osallistuvat toimipisteissä monien toimintojen suunnitteluun ja kehittämiseen, mutta heidän osallistumisessaan oli eroja toimipisteiden välillä. Opiskelijoiden osallisuus on myös osittain laskenut kahden vuoden takaiseen verrattaessa. Kirjattuja yhteisiä käytäntöjä on toimipisteissä yleisesti laadittuna, mutta opiskelijaruokailun seurannan, istumisen vähentämisen ja fyysisen aktiivisuuden lisäämisen sekä yksinäisyyden vähentämisen käytäntöihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Opiskelupäivään on tuotu erilaisia liikuntaa lisääviä toimenpiteitä, mutta näitä voisi olla käytössä yleisemminkin.

Yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö nousee edelleen tärkeäksi kehittämiskohteeksi. Opiskeluhuoltoryhmät kokoontuivat liian harvoin, jotta ryhmä pystyisi huolehtimaan kaikista sille asetetuista lakisääteisistä yhteisöllisistä tehtävistä. Lisäksi opiskeluhuoltoryhmien toiminnan järjestämisessä on vaihtelua toimipisteiden välillä.

TEAvisarista (www.teaviisari.fi) löytyvät tiedot tukevat oppilaitosten ja niiden toimipisteiden arjessa tapahtuvan hyvinvoinnin ja terveyden sekä yhteisöllisen toimintakulttuurin edistämisen suunnittelua ja kehittämistä. Ne myös mahdollistavat tehdyn työn seurannan ja arvioinnin tarjoten samalla vertailutietoa muista toimipisteistä ja oppilaitoksista.

Lähteet

Ammatillisten perustutkintojen perusteet 2015. Opetushallitus.

Hallituksen esitys oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi. HE 67/2013.

Hietanen-Peltola M, Vaara S, Laitinen K, Jahnukainen J. 2020. [Etäkoulu heikensi avun ja tuen saantia opiskeluhuollosta – myös kuraattori- ja psykologipalveluissa](#). Tutkimuksesta tiiviisti 40/2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Hakulinen T, Hietanen-Peltola M, Hastrup A, Vaara S, Jahnukainen J, Varonen P. 2020. [”Pahin syksy ikinä” Lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelut koronasyksynä 2020](#). THL, Työpaperi 37/2020

Hietanen-Peltola M & Korpilahti U. 2015. Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. THL Ohjaus 7/2015.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen lukioissa – TEA 2020. THL. Tilastoraportti 13/2021. [Hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä ruokailusta - ruokailusuositus ammatillisiin oppilaitoksiin ja lukioihin. 2019](#). Valtion ravitsemusneuvottelukunta, Opetushallitus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (547/2018).

Liikkuva opiskelu. <https://www.liikkuvaopiskelu.fi/fi>

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.

Perustaulukot tuloksista aluehallintovirastojen ja maakuntien aluejaon, tilastokeskuksen kuntaryhmitäytysten, oppilaitoksen opiskelijamäärän ja kielen mukaisesti www.teaviisari.fi/lukio-ja-ammattillinen-koulutus

Perälä M-L, Halme N, Hietanen-Peltola M, Pelkonen M, Peltonen H, Rajamäki A, Pirttiniemi J & Wiss K. Opiskeluhuollon johtaminen ja järjestäminen lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa 2014. Tutkimuksesta tiiviisti 16, toukokuu 2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma 2019. [Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta](#).

Rissanen P, Parhiala K, Kestilä L, Härmä V, Honkatukia J, Jormanainen V. 2020. [COVID-19-epidemian vaikutukset väestön palvelutarpeisiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen: nopea vaikutusarvio](#). THL, Raportti 8/2020.

Saaristo V, Wiss K, Pirttiniemi J & Väyrynen P. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa 2012. Tutkimuksesta tiiviisti 1, huhtikuu 2013. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2006. Opiskeluterveydenhuollon opas. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:12. Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2021. [Opiskeluterveydenhuollon opas 2021](#). Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:14.

Sosiaali- ja terveysministeriön Kuntainfo 13a/2015. [Uusi soveltamisohje oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädännän toteuttamisen tueksi](#).

Ståhl T & Rimpelä M. 2010. Väestön terveyden edistäminen kunnan tehtävänä. Teoksessa Ståhl T & Rimpelä A. (toim.) Terveyden edistäminen tutkimuksen ja päätöksenteon haasteena. THL Teema 9/2010.

Wiss K & Rimpelä M. 2010. Teoksessa Rimpelä M, Fröjd S & Peltonen H. (toim.): Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen perusopetuksessa 2009 - perusraportti.

Wiss K, Saaristo V, Hietanen-Peltola M, Pirttiniemi J, Rajamäki A & Ståhl T. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa 2014. Tutkimuksesta tiiviisti 15, toukokuu 2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Wiss K, Hakamäki P, Hietanen-Peltola M, Rajamäki A, Saaristo V & Ståhl T. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ammatillisessa koulutuksessa. Tutkimuksesta tiiviisti 10, toukokuu 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Wiss K, Hakamäki P, Hietanen-Peltola M, Ikonen J, Järvinen J, Saaristo V, Saukko N & Ståhl T. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa. Tutkimuksesta tiiviisti 15, toukokuu 2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Tämän julkaisun viite:

Wiss K, Hietanen-Peltola M, Ruokolainen I, Hatakka S, Saaristo V. (2021) Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa 2020. Tutkimuksesta tiiviisti 18/2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-343-647-3 (verkko)

ISSN 2323-5179 (verkko)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-647-3>